

ВІЙСЬКОВА АКАДЕМІЯ

**КАФЕДРА
ГУМАНІТАРНИХ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ
ДИСЦИПЛІН**

**ІСТОРІЯ УКРАЇНИ та
УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ**

ЗМ. 2

**Історія України з середини XVII
ст. до сучасності**

Заняття 3.

Україна у XVII – XVIII ст.

НАВЧАЛЬНІ ПИТАННЯ:

- 1. Гетьманщина наприкінці XVII - на початку XVIII ст.**
- 2. Гетьманщина у геополітичних процесах II половини XVIII ст.**
- 3. Правобережна Україна наприкінці XVII - у XVIII ст.**

Самостійна робота

Тема 2. Заняття 4.

Західноукраїнські землі під владою Австрії.

1. Соціально-економічний стан західноукраїнських земель у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – у I половині XIX ст. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II.

2. Соціально-економічний стан західноукраїнських земель під владою Австрійської імперії у II пол. XIX ст.

1656 р., укладення Віленської угоди між Річчю Посполитою та Московською державою.

Гетьманство Івана Виговського – Гадяцький договір 1658 р. 16 вересня.

Січень 1663 р. – Чорна рада: обрання двох гетьманів: Павло Тетеря (Правобережжя), Іван Брюховецький (Лівобережжя).

Гетьманство Петра Дорошенка (1665-1676 рр.) – ціль правління об'єднання України, 1668 р. був гетьманом обох гетьманств.

Намагався утворити союз з Османською імперією.

Перше навчальне питання

**Гетьманщина наприкінці XVII -
на початку XVIII ст.**

***Іван Самойлович
(?-1690)***

***Гетьман Війська
Запорізьського на
Лівобережній Україні
с 1672 по 1687 роки***

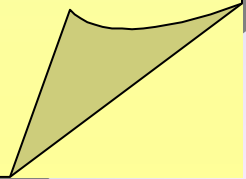
«Вічний мир» суттєво ускладнив становище лівобережного гетьмана І. Самойловича.

До того ж не вдалі кримські походи;

Призначення на посади полковників родичів;

Підпорядкування української церкви Московському патріархові **1686 р.**

Після усунення І. Самойловича гетьманська булава на Лівобережжі 1687 р. дісталася генеральному осавулу І. Мазепі (1687—1708).

Іван Мазепа

РОКИ ЖИТТЯ (1639-1709)

ГЕТЬМАНСТВО (1687-1708)

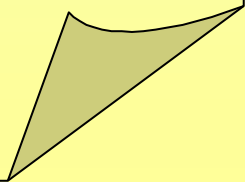
Своєю політикою Іван Мазепа зміцнив гетьманську владу.

Основну ставку робив на козацьку старшину, як вищий стан населення Гетьманщини.

Відновив панщину на лівобережній Україні.

Був найближчим радником Петра I.

В питанні посилення та розширення свого впливу на Україні покладався на Петра I.

ПІВНІЧНА ВІЙНА (1700-1721 рр.)

між Швецією і Росією та їх союзниками.

Мета: вихід Росії до Балтійського моря.

Гетьманщина надавала активну військову допомогу Росії.

Петро I

(1672-1725)

***Останній цар Всея
Русі з династії
Романових і перший
Імператор
Всеросійський***

КАРЛ XII

(1682-1718)

***Король Швеції в
1697—1718 роках***

У 27 вересня 1707 р. І.Мазепа уклав таємний союз із Карлом XII.

У жовтні 1708 р. Військо Карла XII вступило в Україну.

На його бік перейшов І.Мазепа з 4 тис. козаків, а також 8 тис. запорозьких козаків.

У 1708 р. обрали нового гетьмана, і ним став Іван Скоропадський (1708-1722 рр.)

27 червня 1709р. відбулася Полтавська битва, яка завершилась поразкою Карла XII та І. Мазепа.

21 вересня 1709 р. у с. Варниця неподалік від Бендер помирає гетьман І. Мазепа. **Українська еміграція обирала гетьманом П. Орлика, гетьманом який так і залишився гетьманом у вигнанні. Він склав проект першої Конституції України, яка отримала назву "Пакти і Конституція прав і вольностей Запорозького війська."**

Пилип Орлик
(1672-1742)
Гетьман правобережної
України

Друге навчальне питання

**Гетьманщина у
геополітичних процесах
II половини XVIII ст.**

Зазначений період поділяється на **два періоди:**
діяльність Малоросійської колегії, правління Гетьманського уряду.

1722-1727 рр.,

1734-1747 рр.

1764-1781 рр. – ліквідація Лівобережного гетьманства, створення Малоросії.

Разом з тим відновлення гетьманату у 1727-1734 рр. – Данило Апостол та 1747-1764 рр. – Кирило Розумовський.

Причини відновлення гетьманату пов'язані із початком русько-турецьких війн за відвоювання Півдня України та Криму у Османської імперії і вихід на Чорне море.

Головна ударна сила в війні складалася саме з **козацького війська.**

Аноста

Катерина II
(1729-1796)
Імператриця
Всеросійська
с 1762 по 1796 роки

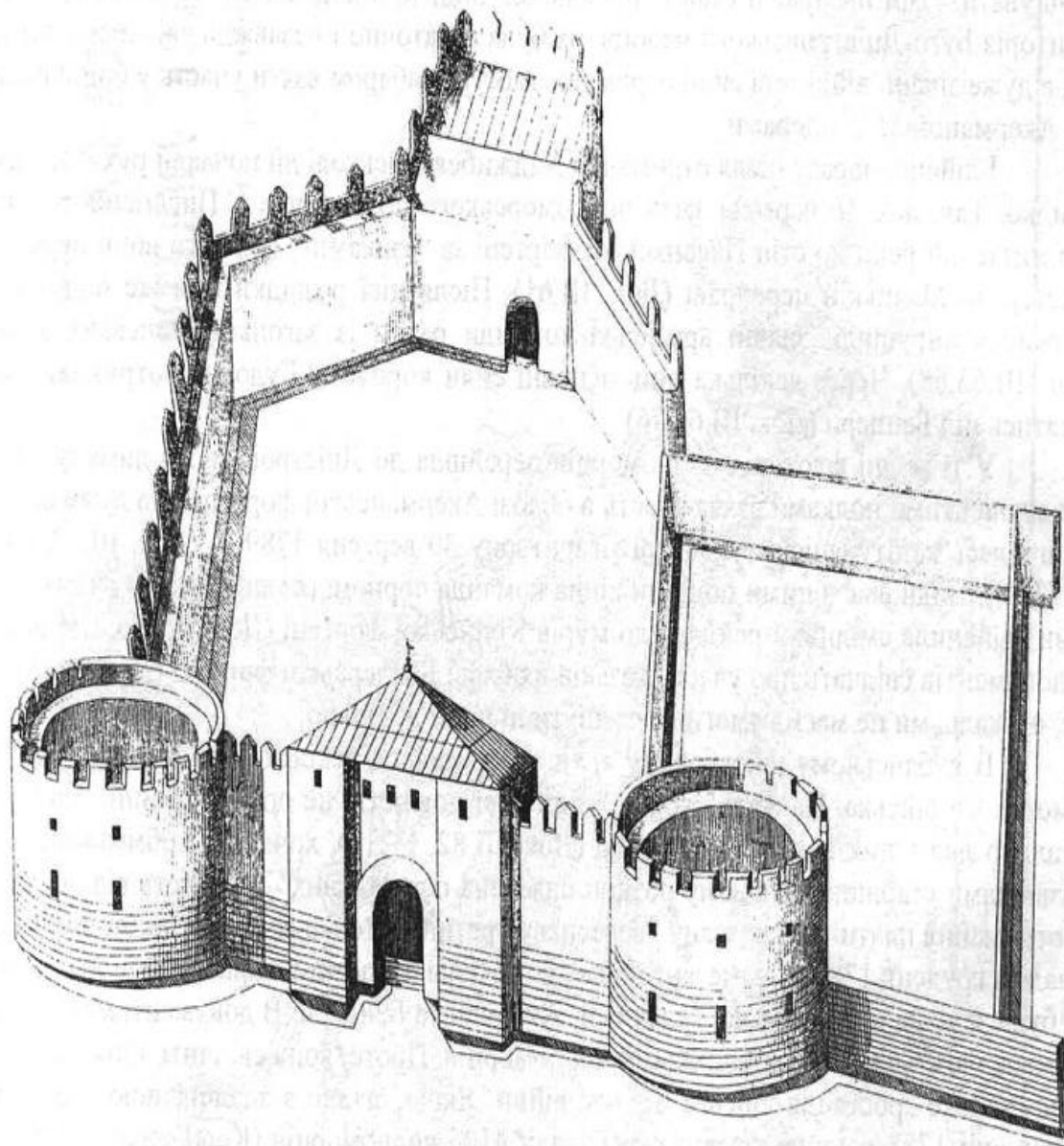

Російсько-турецькі війни, що точилися впродовж **1768–1791 рр.**

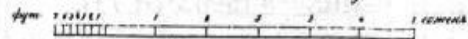
Доленосний **Кючук-Кайнарджійський** мирний договір, за яким до складу імперії відійшов Південь України а згодом й Крим.

Турки зреклися сюзеренітету над **Кримським ханством, яке незабаром, у 1783 р.,** було приєднане до Росії.

У 1770 р. виникло місто Олександрівськ (Запоріжжя), 1778 р. – Херсон, 1783 р. – Севастополь, 1787 р. Катеринослав, 1789 р. – Миколаїв, **1794 р. – Одеса.**

Манкута на берегу Крыма

**3 серпня 1775 р. – ліквідація
Запорізької Січі**

Губернія з такою назвою була створена **22 березня 1764 р.**

В житті населення півдня, ця назва буде повертатися ще де кілька разів у **XIX ст.**, остаточно назва **«Новоросія»**, як територіально-адміністративна одиниця зникне у **1872 р.** і знову повертиться з небуття у XXI ст.

16 грудня 1764 р. Комісія Сенату оголосила постанову про скасування автономних слобідських полків.

У 1835 р. Слобідсько-Українська губернія взагалі була скасована, а більша частина її території була включена у новостворену Харківську губернію. Менша, північна і північно-східна – також населена переважно українцями, стала частиною Курської і Воронізької губерній Росії.

Третє навчальне питання

**Правобережна Україна
наприкінці XVII - у XVIII ст.**

Філіп Орлик, гетьман у вигнанні (1742 рр.). Сучасний портрет

Гетьман Данило Апостол (1727–1734 рр.)

Посилення польського гноблення викликало хвилю повстань. З 1700 по 1704 рр. точилася визвольна боротьба правобережного козацтва на чолі з **фастівським полковником Семеном Палієм.**

Семен Палій
(?-1710)
Полковник
Білоцерківський
(фастовський)

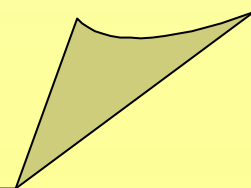
На Правобережжі поширився рух гайдамаків
У другій пол. XVIII ст. гайдамацький рух переріс у
народно-визвольне повстання, яке отримало назву
Коліївщина. Тривав з 1734 по 1768 рр.

Найвідоміші лідери: **Максим Залізняк та Іван Гонта**.
Повстання було спрямовано проти польського
гноблення, на ліквідацію панівної верстви
суспільства, великої земельної власності.

Царський уряд допоміг Польщі у його придушенні.

На Галичині, Закарпатті, Буковині соціальний
протест проявився в русі **опришків**.

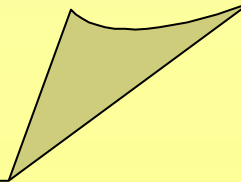
Найбільш відомим ватажком був Олекса Довбуш(з
1738 по 1745р.)Рух опришків був придушений
австрійським урядом в першій половині XIX ст.

На долі українських земель три поділи Речі Посполитої позначилися таким чином: **за першим** в 1772р. до Австрії відійшла **Галичина**; **за другим** у 1793р. До Росії відійшло **Правобережжя (Київщина, Волинь, Поділля)**; **за третім** поділом 1795 р. до Росії відійшла **Волинь (Берестейщина)**.

До Австрійської імперії була приєднана в 1775р. **Буковина**. Під безпосереднім контролем Габсбургів перебувало і Угорське королівство разом з українським **Закарпаттям**.

З 1867р. Австрійська імперія отримала назву Австро-Угорщини. На кін.ХVІІІст. Українські землі опинилися в складі-Російської та Австрійської імперій.

ЗАКЛЮЧЕННЯ

В період з кінця XVII до кінця XVIII ст. Україна крок за кроком втрачала свої права, незалежність, свій устрій, церковну автокефалію, навіть своє ім'я, що його офіційно заступило «Малоросія». Хоча, при цьому і збереглася ідея незалежності, суверенності України, ця ідея не згасала і в найтяжчі часи, її успадкували діячі XIX ст., вона лягла підвалиною відродження України у XX ст.

Доповідь закінчив

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!